The First Telugu Bi-Weekly in Andhra Desa. The only Telugu News Paper for
H. E. H The Nizam's Dominions

గోలకొండ పత్రిక

ప్రతి బుధవారము శనివారము ప్రకటింపఁబడును

హైదరాబాదు — దక్కను

౸౩౹౯౬ GOLAKONDA PATRIKA HYDERABAD Dn.

సంపుటము ౫ } ప్రజోత్పత్తి నామ సంవత్సర చైత్ర బ॥౧౩ బుధవారము 15-4-31 { సంచిక ౬౦

కావలెను

ఈ క్రింది ప్రాంతములనుండి గోలకొండ పత్రికకు వార్తలువ్రాయు విలేఖరులు కావలయును.

౧. వనపర్తి సంస్థానము
౨. గద్వాల ,,
౩. ఆత్మకూరు ,,
౪. గోపాలపేట ,,
౫. రాయచూరు (టవును)
౬. నిజామాబాదు ,,
౭. మహబూబునగరము ,,

ఆయా ప్రాంతములవారు విలేఖరులుగా నుండగోరిన మాకు తెలుపప్రార్థితులు.

సంపాదకుడు

గోలకొండ పత్రిక హైద్రాబాదు

శ్రీ దేశోద్ధారకాంధ్ర భాషా నిలయము

కుక్కునూరు (నైజాం)

పరశురామ ప్రీతియగుట
శ్రీ శర్మ గారి పరితాపము

ఈ భాషానిలయము బ్రహ్మశ్రీ కొత్తపల్లి శంకర్రావు లక్ష్మీనారాయణ శాస్త్రిగారిచే క్రోధన సంవత్సరము లో సంస్థాపింప బడుటయు తదాది నేటివరకు శ్రీ శర్మగారీ భాషానిలయాభివృద్ధికై నిరంతరము శ్రమచేసి యెంతటి జ్ఞానౌన్నత్యదశకు తెచ్చినదియు పత్రికా పాఠకులకు దూర దేశస్థ సోదరులకును ఈ పాల్వంచ సంస్థానాంధ్రులకును తెలియని క్రొత్త విషయము గాదు

విద్యావిషయములో నెంతయు వెనుకబడియున్న ఈ సంస్థానాంధ్రులు పురోభివృద్ధికై పాటుబడి శీఘ్రమే గూడ కోటి సోదరులతో తుల్యులగజేయ నెంచి వీరు పట్టణవాసము ను పరిత్యజించి ఈ ప్రాంత ఘోరారణ్యవాసమునే సౌఖ్య దాయకమని తలచి వచ్చేసి ఈ భాషానిలయమును నెల కొల్పెను పత్రికలన నేమియో తెలియని సోదరులకు ప్రతిమ లాడి గ్రంథాలయమునకు దోడ్కొని జని వారికి పత్రికా పఠనాభిలాష జనించునరకు వారే స్వయముగా జదివి వినిపించుచు ఆనంతరము వారిచే జదివించుచు వారికి తెలియని వివిధ విషయములను బోధించుచు ఎవరికే గ్రంథమునందభిరుచి గల దో గ్రహించి వారికా గ్రంథమొసంగుచు చదువగల స్త్రీలకు వారలకేయే గ్రంథము లాదజేసిన ప్రయోజన మౌంతనో ఆయా గ్రంథములను వారల గృహములకు అపుడు నిటుల నెఆబాల వృద్ధుల హృదయాదర విందములయందు పత్రికా పఠనాభిలాషయు వివిధ గ్రంథావళో కనోత్సుకతయు జనింప జేసెను వీరి విరామ కార్య దీక్ష వలన సంస్థానాంధ్రుల యందెంతటియో పరిణామము కలిగినది గ్రంథాలయము న నేమియో గ్రంథాలయ ప్రయోజనమేమియో తెలియని ఈ ప్రాంతమందిదివరకొకటి రెండు గ్రంథ ఆయములు నెల కొల్పబడుటకును ఇంకొక గ్రంథాలయము స్థాపించుటకు గొందరు ప్రముఖులు యత్నించుచుండుటకును శ్రీ శర్మ గారీ కృషి ఫలితము గాక మరేమి?

ఈ భాషానిలయము చైత శు॥ ౧౧ సోమవారము నాడర్ధరాత్రియందు కుక్కునూరు గ్రామము నరకు నాము ప్రీతియగునప్పుడు వీరిహోత్రుని కాహుతి యయ్యెను ఈనిలయ మువలన నెంతయు విద్యావిషయ పాణ్డితుల మగుచు మను నుత్సహించుచున్న వారల ఆశలన్నియు నడియాశలయ్యెను

ఈ గ్రంథాలయములో నపూర్వములయిన గ్రంథములు పరిశోధనాంశములుగల గ్రంథములు ఎంతో ధనవ్యయము చేసి తెచ్చించి నను అలభ్యములగు గ్రంథములెన్నియో గలవు సుమారు వేల రూపాయిలు ఖరీదు గల గ్రంథాలయ సర్వస్వమంత యు నామ రూపములు లేకుండ నశించినవి ఈ భాషానిలయ ము దగ్ధమగుటవలన శ్రీ శర్మగారు పొందు పరితాప మపార ము ఎద్దానిని తన సంతానము కంటెను మాతాపితల కంటెను అత్యధిక గౌరవ పాత్రముగ జూచుచుండిరో ఎద్దానికై జీవిత సర్వస్వ మంతయు ధారపోయు చున్నారో ఎద్దానిని తమ పంచమ ప్రాణముగ భావించుచున్నారో అట్టి నిలయ మది నేటికి దగ్ధమగుట వారికి సంతాపకరముగాక మరేమి, నిజాం రాష్ట్రమున విద్యా విషయికముగు వారి జీవితము నేటితో పరి సమాప్త మయ్యెనని ఎగుల వగచుచున్నారు తమ స్వ గృహమున గల మిగుల విలువగల బంగారు వగలు వెండి పాత్రలు మున్నగు వస్తువులెన్ని దగ్ధమయినను లోటికై కించిద్విచార మయినను నొందుట లేదు గాని దగ్ధ గ్రంథాలయమునకై మాత్రము పరిపరి విధముల పరితపించుచు న్నారు కావున నిట్టి సందర్భమున ఏ సంస్థానాంధ్రులు పాను భూతుల గనుపరచుటయే గాక దగ్ధ గ్రంథాలయ ముద్ధరణకై ప్రయత్నము లొనరించుకుని శ్రద్ధ తో నొనరించి శీఘ్రకాలములోనే భవన నిర్మాణమునకు గడంగ బద్ధకంకణులయి శ్రీ శర్మగారి పరితాపము శమింప జేసిననే గాని లేనిచో వారి పవిత్రతర స్వార్థరహితమగు సేవ మునకు లభింపజాలము వారు విచారా క్రాంత హృదయులై మనదెసకాకున్నో గ్రంథాలయ వియోగమున కయి శోకించుచున్న మనము వీరి వియోగమును కూడ భరించుట దుస్సహముగుటయే గాక శ్రీ శర్మ గారి సేవను గోల్పోయి మను మూర్ఖులము మనకు తప్పక నాపాదించి మన కళంకితులుగ నొనరించును గనుక సంస్థానాంధ్రులు తమ కర్తవ్యము నెరింగి కార్యసాధనమునకై గడంగెదరు గాక?

అన్ని విధముల వెనుకబడియున్న ఈ సంస్థానాంధ్రుల పేదరిక ప్రారంభ యున్నను లీ విధముగ గడుకలలుటచే తిరిగి శ్రీశర్మ గారిపునః ప్రయత్నములకు నిజాం రాష్ట్ర ఆంధ్రజనకేంద్ర సంఘమువారును ఆంధ్రపత్రికాధిపతులగు శ్రీ దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు పంతులుగారును మున్నగు విఖ్యాతాంధ్రనాయకులును తగు ద్రవ్య సహాయ మొనరింప ప్రార్థితులు మరియు గ్రంథకర్తలు పత్రికాధిపతులు గ్రంథా లయాభిమానులు గ్రంథమండలులు తోచిన రీతిని ఈ విపత్సమయమున తోడ్పడి విద్యావిహీనులును దూరదేశీయులు నగు అరువది వేల సోదరాంధ్రుల అభివృద్ధికై పాటుబడుచున్న యీ దగ్ధ గ్రంథాలయ సముద్ధరణమునకు తోడ్పడ విన్నవించు చున్నాము.

సహాయముచేయువారు — కార్యదర్శి పేరమానవరం పోస్టు ననిపంపవలెను.

శిలిగం, జగన్నాథం
స్కూల్ మాస్టరు
రుద్రంకోట

కాంగ్రెసు నాయకులు స్వార్థపరులా?

అలహాబాదులో జరిగిన బహిరంగ సభయందు జవహర్‌లాలు గారు యిట్లు చెప్పిరి

కాంగ్రెసు తీర్మానములను గూర్చి చెప్పుచు యిట్లనిరి కాంగ్రెసువారు పేదలకు స్నేహితులు. వారి స్థితి బాగు పడవలెనని కోరుచున్నారనిరి సయినిక వ్యయము చాలావరకు తగ్గించబడవలెను స్వరాజ్య పాలనయందు నిర్ణయింపబడు రు ౫౦౦ ల వేతనమును గూర్చి చెప్పుచు, ప్రజాభిప్రాయమునకు వెరచి యింత హెచ్చును నిర్ణయించితిమనిరి రష్యాదేశములో రు ౨౫౦ లో లేక రు ౩౦౦ రూపాయిలో అతియున్నత వేతనమై యున్నదనిరి ఉన్నతోద్యోగ గౌరవమునకు గాని లేక దేశ లాభముకొరకు గాని పని చేయగలవారే కావలెను కాని కేవలము ధనాపేక్ష గలవారు అవసరము లేదనిరి తమకు స్వరాజ్య పాలనయందు యేయుద్యోగము అక్కరలేదను ప్రకటన కాంగ్రెసు నాయకులు చేయవలెననిరి

వినా్నరా?

భావకవి రామమూర్తిగారికిని వేంకటరత్నం శాస్త్రిగారికిన్ని కొంతకాలమునుండి యుద్ధం జరిగి యిప్పుడు వాదం ఆరంభం అయింది మా గుప్త గారు పూర్వాచార పండితుల సేనాని అయినారు. అనాథలగు వితంతువులకు భావకవిగారు నూత్నం ధనసహాయం చేయవలెనని నిబంధన

*　　*　　*

మనదేశం కొన్ని ప్రదేశాలలో కొందరు మహానుభావులు మానవులు తెచ్చిన సిరులు త్రాగకున్నను కల్లుసారాయి మాత్రం తప్పలేదని ఆరగించుతున్నారు. ఇది వీరి సంస్కార ప్రియత్వాన్ని వెల్లడించుచున్నది

*　　*　　*

మనదేశాన కొందరు మహాదాతలు సప్తాహాలు పెడ్తారుగాని అన్నమో రామచంద్రమని యరచే మాలమాదిగలకు గంజిపోసిన పోయరు, మాలమాదులకు అన్నమిడిన వారికి పాపం తగులుతుందట ఇది యేశాస్త్రములో వ్రాసియుండి యున్నదో!

*　　*　　*

దేశవాసులు ఎంత వెక్కివెక్కి యేడ్చినా గ్నిబ ధనము తీసివేయుడని మొరపెట్టుకున్నను నిజాము దొరతనము వారికి దయకలుగుటలేదు.

*　　*　　*

నేటికాలాన హిందువులు గురువులు మఠ పరిపాలన చేయుచున్నారు శిష్యుల మఠ మానాలకు గోత్రనామాలను భద్రంగా రికార్డుచేసి పెట్టుకొనుచున్నారు ఇదికూడ ప్రశంసనీయమైనదే.

*　　*　　*

సర్కారువారు గంజాయికి పన్ను వేయడంచేసి యెక్కువధరకు అమ్మకం చేయించినప్పటికిన్ని వైరాగులు తాగేటి గంజాయిని సాహుకారులు, సంసారులు కొందరు పబుడలతో తాగుతున్నారు. సర్కారు వారు నిర్బంధం పెట్టకున్న యిక యెందరు తాగేవారో!

*　　*　　*

నెలకోజాలికొందట హాయిదరాబాదు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ యుస్గరు మహమ్మదీయ విద్యార్థులు ౧౧ సం॥రాల బాల బాలికను పట్టుకొని బలవత్ గమనం చేసినారని కోర్టులో విచారణ జరుగుతున్నది. విద్యావంతులే యిట్లు పశువులకన్న చెడ్డపనులు చేసిన విద్యావిహీనులమాట చెప్పవలెనా?

*　　*　　*

పమికారణమో గాని చిత్రగుప్తులవారి యుదార్థపు కాలిలను చూడగానే కొందరు స్వార్థపరులు భయపడెదరు. చూడగ వీరలకు సత్యము రుచించనట్లు తోచుతున్నది.

దాసబోధ

శ్రీశివాజి చక్రవర్తికి ఆయనగురువు సమర్థరామదాసస్వామి రచించిన సమస్తవిషయములుగల అపూర్వ వేదాంతగ్రంథము, తెలుగు వచనము, ౪౦౦ పుటలు. వెల రు ౧-౮-౦

ఆంధ్రపదవిధానము

అమరమువంటి గొప్ప ప్రతుల పద్యనిఘంటువు. అర్థము విపులముగ గలదు. ఇంతకంటె విపులమగు ఆంధ్రనిఘంటువు వేరొకటి లేదు. రామదాసకవికృతము వెల రు. ౨-౦-౦

ఈ రెండుపుస్తకములు జిల్లాకాగితములు కాలికోబైండు గలవి. పోస్టేజ ప్రత్యేకము

కాకతీయ గ్రంథమాల వరంగల్లు

గ్రామసమాచారములు

ఆసిఫాబాద

ఆశ్చర్య మరణము

ఆసిఫాబాద గ్రామమునకు ౩ మైళ్ళ దూరమున నవ్వు గాము యను నొక చిన్న గ్రామము గలదు. అందలి అవుసల స్త్రీ ౪౦ సంవత్సరములుగల యామె మొకస్తు రైల్వే ద్వార తనచిన్న కోడల వెంబడించుకొని సాస్తి యను గ్రామమున కోడలిని తమ యింటికి తోడ్కొని పోవలెనని యుండగా సిరుపురం స్టేషన్ దగ్గరకు రాగానే ఎట్లనో చెంబుజారెనట. అదిదాని కోరకే స్టేషన్ దగ్గరకు వచ్చునప్పటికి ప్రాణము వదలెను. ఆశవమును మరియు నామె కోడలును ఆ స్టేషన్లోనే దించిరి. ఆమె యాప్తులు ఆశవమును నవ్వుగామ తెచ్చి దహనము జేసిరట.

నాటకము

ది గూర్ కంపెని యను పేరుగల నాటకమొకటి ఆసిఫాబాద గ్రామమునకు వచ్చియున్నది. ఇంకను థేటరు పడలేదు. నాటకములు జరుగుటలేదు.

సిరుపురం తాలూకా

సిరుపురంలో ఒకనాడు ౨౦ ఇండ్లు మరునాడు ౨౦ ఇండ్లు అగ్నిహోత్రునిపాలైనవి జనులు చాల కష్టపడిరండి పడుచున్నారు

యిల్లెందు

౧౭

(ఒక విలేఖరి)

"రబ్బీకిస్తు"

ప్రస్తుతపు ఆర్థిక మాంద్యము వల్లను ఉపరాల నరపడి పోవుటవల్లను మహాజనులు సర్కారు అప్పు తీర్చే మార్గములేక మంచి మురాసిలా నె॥ ౧౩౪౦ చ ౨౭-౬-౧౩౪౦ సాల ద్వారా రబ్బీకిస్తు తారీఖు తేది కెలాఖరు వరకు పొడుగించిరి మరియు యీ లోపల గ్రామాధికారులను బలవంతపరచియు జాయిదాదు జప్తుచేసియు కిస్తు వసూలు చేయకుండుటకు ఆర్డరులను గట్టిగా హెచ్చరించి యుండిరి. యీ యిల్లెందు తాలూకా తహసీల్దారు సా॥ ను యిద్దరు గిర్దావర్లను మరి యిద్దరు పేష్కారులను గ్రామములోకి కిస్తు వసూలుకు పంపుతూ రకము దాఖలు చేయని యెడల ఆస్తులను జప్తు పరచుట కాజ్ఞాపించి యుండిరి. ప్రస్తుతము రాబడిన గస్తీద్వారా పీరికి జప్తి అధికారము లేనప్పటికి యీ విధము యిన ఆజ్ఞలను యిచ్చుట చాల విచారకరము. రబ్బీకిస్తు పేజాకుచేసి తమ కిట్టుబడి చేయించుకొనవలసి వచ్చి యుండుటగల కారణము. యిందుచే రయితులు దరఖాస్తు పెట్టుకొనుచు రబ్బీకిస్తును తీసు కొనుటకు అగా చెల్లించుకొని వచ్చునని కోరుచున్నారు. యీ అధికారయిన మిమ్ములను బలవంతపరచితే ఒక దరఖాస్తు ఇవాకమే సర్కారుకు రిజిస్ట్రి చేసుకుంటే మీకష్ట నివారణ కాగలదు.

పెదవేముల

(ఒక విలేఖరి)

కాలమానము

మా గ్రామములో తేది ౪ ఖుర్దాదు సా॥ ౧౩౪౦ శుక్రవారము రాత్రి ౯ ఘంటలనుండి గాలి కొంచెము కొంచెముగ కరుచుచు చాల వృక్షములు విరిగిపడెను ఒక గంట ఇట్లు జరిగి తుదకు ఉండగా ౧౦ ఘంటలకు విరిగిపడి యెండి

వరదక్షిణ

ప్రపంచముయొక్క పరిస్థితులు మారినవి నిన్నటి వస్తువు ఈదినమప్పుడు వ్యర్థమైనది. నవనాగరికతలో చాలా మార్పు కలిగినది. ప్రతిమానవుడు స్వాతంత్ర్యము తనజన్మహక్కని తలంచుచున్నాడు. ప్రజలు క్రూరఘోరకార్యముల జరుపుటకసహ్యపడుచున్నారు. ప్రతివ్యక్తి ఇతర వ్యక్తిని సమానుడని తలంచుచున్నాడు. ఇన్నిమార్పులు మన మేలుకొరకే సంభవించెను. కాని ఇంకను కొన్ని మార్పు లావశ్యకమైనవి. మన చిరకాలమునకు ఘనతకు తప్పులయొక్క ఘనతవాని కంటెను ముందే ఆదేవిధముగా మన భారతదేశము ఎన్నివైభవములతో తులదూగుచున్నది. నవనాగరికత తన పుట్టినట్లు గొప్ప తెలివి తేటలుగల శీలుర యుత్పత్తి స్థానమైనను కొన్ని సాంఘికదురాచార లోపములవలన మంచిమధ్యవృద్ధి గాంచలేకున్నవారము. కొందరుత్సాహపురుషులను మన సమాజము మాటచెవిన పడగానే కోపమువచ్చుట సహజమైయున్నది. ఆదిమంచిదైన సరే చెడ్డదైనసరే ఆవిచారించ తగినది మనస్యతి స్నేహితుని తప్పులను తెలుపువాడే నిజమైన హితుడు మరియు సమాజ లోకములను ప్రపంచకలిగించి వాటిని రూపుమాపుటకై ప్రయత్నపడువాడే నిజమైనవీరుడు. ఈవిమానవపు తనసమాజ లోపముల పోగొట్టుటయే వాని ముఖ్యకర్తవ్యము

మన సమాజ లోపములలో వరదక్షిణ యనునదొక గొప్పదురాచారమై యిది ప్రబలిపోయి హింసించుచున్న యుది. వరదక్షిణ యనగ కట్నము తీసుకొనుట. యిట్టి మన హిందువులలో పండుగ పబ్బముల సందర్భమున వారి యింటికి పోవునపుడు చేదో ఇచ్చి పొగడుచుందురు కానిమరి ఇటువంటి పావాలా వీడా కొన్నుకొను వాడుకొను పెద్దదే పరముననుకు గొప్పగా నుండబోవును. వైవాహికము పెట్టినగనే ఆమె తృప్తిపొందున ఈదేవిధముగా ఇట్లాడిన దేవరబంధు వరుల పెద్దలు తోలి నుంచిన తృప్తిపడును. తేవవలు బలికి మొచ్చి వరములిచ్చునని కొందరభిప్రాయము కొన్ని ఈ జగదేవత వీనరియిచ్చునట్లు కనపడలేదు. ఆతడు వారిల కుమారైను పెండ్లి చేయకపోతే పాపము మగడుదొరకక బ్రహ్మచారిణియై తన గాలమునది యుండును ఆమెను సంపాదించునేమో! ఇతడు వివాహమాడుటయే గొప్పవరము కావున వరదక్షిణ ఎందుకు తీసుకొనవలెనో నాకు కారణము తెలియుటలేదు. ఇవి ఎవరైన చెప్పిన యెడల కృతజ్ఞుడ. ఆపిల్ల అంగవిహీనురాలుగను, వికార స్వరూపిణియుగ నుండి ఎవరును పెండ్లాడకపోతే ఒకడు దయతలచి పెండ్లాడిన వానికి దక్షిణ ఇచ్చెదరా? లేక పిల్లవాడు బీదవాడై, అయ్యో మాపిల్లపిల్ల నెను జీవించుతావా నా మీరు డబ్బు సహాయము చేయకపోతే నా జీవనము దుర్భరమని ప్రాధేయపడితె ధనము ఇచ్చెదరా? లేక వరుని పెద్దలు పిల్లయొక్క పెద్దలు ఏదో సహాయము చేసి

పై యింటియందుండు వేప చెట్టుపైన పిడుగుపడి చెట్టు చీర్కపోయెను చెట్టుయొక్క చర్మము పీకిపోయ్యి తెల్లబెట్టగ అయినది దేవుని కృపవలన యెవ్వరికి నేమి అపాయము కలుగలేదు

మునుగోడు

(ఒక విలేఖరి)

ఈ గ్రామము నల్లగొండ జిల్లాలో గలదు. ఇచటి దేశముఖు గారగు శ్రీయుత, కంచర్ల రామారెడ్డిగారిపై ఖుర్దాదు ౬ వతేది శనివారము సాయంత్రము మూడు గంటలవేళ, ఇపాకి కొల్చబడెనని తెలియుచున్నది. కుడి భుజముపై బలమైన దెబ్బ తగిలినది. ఇప్పుడు వారు హైదరాబాదు ఉస్మానియా ఆసుపత్రియందు చికిత్స నొందు చున్నారు. ఈ సందర్భమున, వీరి దాయాదియగు చెన్న కృష్ణారెడ్డిగారు అరెస్టు చేయబడినట్లు పోలీసువారిచే జరుగు చున్నది.

యుండవచ్చునా? వీటి కారణములు పాఠకులే ఆలోచించవలెను. గాక పిల్ల అందవతియైన గుణవతియైనను, విద్యావంతురాలైనను కూడా వరునికి దక్షిణ ఇచ్చెదరు. దీనికి పిల్లతండ్రి మరియు పిల్లవాని తండ్రి మూఢత్వమే ముఖ్య కారణము

వరుడు నిరక్షర కుక్షియైనను సరే వేదాంయా అంటే ఏమి యా'' అనేవాడైనను సరే వేల వరహాలు వాని ముఖమున కొట్టుకొనను. అబీద మామ, పాపము రేయి పగలను కష్టపడి సంపాదించిన ద్రవ్యమంత, వరవిజయముల పాలగును. మామ చెరబోయి తెచ్చిఇచ్చును. మామను బాకీల వాండ్లు వచ్చి పీడించుట అల్లునికి సంతోషమా? మామ అవమానము అల్లునికి అవమానము కాదా! యిటువంటి అల్లుండు పిల్లరూపలావణ్యములు మరియు గుణభూషణము లాలోచించుట లేదు. వారలకు ధనమే ప్రధానము. అయ్యా మనకు పిల్ల కారణము కాని ధనము కాదు. వరవిజయము మామగారి యింటికి వచ్చినప్పుడెల్ల సాధ్యమైనంత ద్రవ్యము తన ఇల్లు చేర్చుకొనును. ఇల్లు ధనము లాగుట ఎంతవరకు? మామ దివాలా తీయువరకా? అబ్బా అన్ని దయ్యములు కొంత వైద్యముతో నారిపట్టును కాని వరదయ్యము నాశనమగు వరకు పోవనది కాదు. దీనిని విడిపించుట కేమైన మార్గము లున్నవా? మాకు సర్వనాశనమే మార్గము. ఔననిపి, ఇకను వికి సహాయము చేయవచ్చును. అదేవిధముగా మామ యిష్టముతో అల్లునకు సహాయము చేయవచ్చును కాని అల్లుడు అలిగి ద్రవ్యము లాగకూడదు. ఇట్లు డబ్బులాగుట పురుషార్థము కాదని మనవి చేయుచున్నాను

ఇట్లు
శ్రీ లక్ష్మీకాంతరెడ్డి

ప్రకటన

మింజానిబు న్యూ రైస్ మిల్ కంపెని
ఖస్బా ఎల్లారెడ్డి జిల్లా నిజామబాదు.

౨౬ అర్దిబెహిస్తు ౧౩౪౦ ఫసలి తేదిన సమావేశపరచిన సభలో కంపెనీ సభ్యులలో నుండి క్రింది మెంబర్లు కంపెనీ సభ్యత్వమునుండి హిస్సా మునాఫాలనుండి విడుదల పెట్టుకొనుటకై వ్రాతపూర్వకముగా తెలియపరచి యున్నారు.

౧. సత్యనారాయణగారు	౦౹౽
౨. నర్సింగ్ రావుగారు	౦౹-
౩. పాపమ్మగారు	౦౹-
౪. విశ్వనాథంగారు	౦౹౦౽
౫. వాల్ నారాయణగారు	౦౹౦౽
౬. యెంగం రామలింగయ్యగారు	౦౹౦౽

కావున ఇందు మూలమున ఎల్లరకు తెల్య పరచడం ఏమనగా పై వారితో కంపెనీ పక్షము నుండి లేక కంపెనీ పేరున ఏవిధమైన ఇచ్చిపుచ్చుకొనుటగాని వ్యవహారము ను జరిపియుండినవారు ఒకవారం గడవులోపుగా కంపెనీ ఆఫీసుకు వచ్చి తమ లెక్కలు మొకాబిలా చేసుకొనవలెను. ఏ విధముగ వారలు మున్దతు గడచిన యెడల కంపెనీ ఇచ్చుబాకీ మొత్తములకు బాధ్యత వహించ నేరదు. ఖాతాదారులు వగైరాలు కంపెనీకి చెల్లించు బాకీలున్న యెడల పనిధముగ్గా న ఆదాయి చేయుటకు బాధ్యులుగా నుండెదరు.

ఇట్లు
కంపెనీ సభ్యులు.

గోలకొండపత్రిక

ప్రజోత్పత్తి నామ సం॥ చైత్ర బ॥ ౧౩

బుధవారము

హిందూ మహమ్మదీయ సమస్య

గాంధీ ఇర్విను ఒడంబడిక జరిగిన వెనుకనుండి మహాత్ముడు తనపై హిందూ మహమ్మదీయ సమస్య భారము గలదని తలచి దాని పరిష్కారము ప్రయత్నించు చుండెను. దేశీయులకు దోహదించు చున్న రౌండుటేబిలు కాన్ఫరెన్సులో అచట విదేశీయుల చేత నీ సమస్యా పరిష్కారము గావించుకొనుటకు తగు చుట లేదు. అందుకొరకే హిందూ మహమ్మదీయ సమస్య పరిష్కారము గావించ వలెనని మహాత్ముడు తలచెను. గాంధీజీ మహమ్మదీయ నాయకులతో సంప్రదించెను కాని ఫలితము తేలలేదు. ఢిల్లీలో జరిగిన ముస్లిం కాన్ఫరెన్సు యందు కాంగ్రెసు పైనను కాంగ్రెసు నాయకుల పైనను దురాగ్రహమును వెలిబుచ్చు తీర్మానములు ఆమోదింపబడెను. అప్పటినుండి యీ సమస్యాపరిష్కారము కష్టసాధ్యమని మహాత్ముడు తలచెను. ఇదుపరి గూడ మహాత్ముడు ముసల్మాను జాతీయ పక్షనాయకుల యొక్కయు మత పక్షనాయకుల యొక్కయు అభిప్రాయముల నేకీకరించు నవకాశముకొరకై ప్రకటన గావించెను. అందు మహాత్ముడు తనకు హిందూ మహమ్మదీయ సఖ్యతపై గల అభిమానమును వెల్లడించెను. మహమ్మదీయులలో నల్పసంఖ్యాకులవారైనను నేకీభవించి సూచించు షరతులపై తాను హిందువుల యభిప్రాయము గైకొందునని మహాత్ముడు తెలిపెను.

ఇప్పుడు మహమ్మదీయులలో రెండుపక్షములు బయలుదేరినవి. వీరు వేర్వేరు ఆశయములను వెల్లడించుచున్నారు. వీరిలో జాతీయ పక్షనాయకులు దేశకల్యాణము దేశీయాభివృద్ధి ముఖ్యముగా మన్నించుచు ప్రత్యేక నియోజకములందుకు హానికరము లనియు సంయుక్త నియోజకములే కావలయుననియు మహమ్మదీయ జనసామాన్యము ప్రత్యేక నియోజకవర్గములను సమ్మతించుట లేదనియు అభిప్రాయపడుచున్నారు. సమిష్టి నియోజక వర్గమునకు షౌకతలీ, షఫీ పక్షపు మహమ్మదీయులు సమ్మతింపకున్న యెక్కువ విషయములకు సమ్మతింపగూడదని జాతీయపక్షనాయకులు మహాత్మునకు తెలియజేసిరి.

ఇక రెండవ పక్షము వారగు మత పక్షపు నాయకులు సంయుక్త నియోజక వర్గమునకు సమ్మతి జూపకపోవుటయేగాక జాతీయపక్ష నాయకులను కాంగ్రెసు నాయకులను తీవ్రముగ ప్రతిఘటించుచున్నారు. వీరు ప్రత్యేక నియోజకవర్గములే కోరుచు మందు ఇతరులతో నెట్టి సంబంధమును గూడ నుంచుకొనగూడదని యనుకొనుచున్నారు. కాని యిట్టి యభిప్రాయము గల దేశీయులకు పోసగు నా? చాల కాలము వరకు గాంధీ మహాత్మునకు కక్షిదారులై వారి యభిప్రాయములే తమ యభిప్రాయములుగా భావించి చేసినవారు [illegible] సుప్రసిద్ధ దేశభక్తులగు షౌకతలీ నేడు మహాత్మునకు విరోధులై భారతదేశ రాజకీయములందు మహాత్ముడొక్కడు మాత్రమే వ్యక్తి యని యనుచు నిట్టి గాంధీలు లక్షమంది యైనను తా నొకడు ప్రతిఘటించెదనని తెలిపెను. ఇట్టి ఆగ్రహము వీరికేల కలిగెనో తెలియకున్నది. మహాత్ముడు దురాగ్రహ వేషులకును ప్రలోభించు వారలకును ప్రమాదకరమైన వ్యక్తి. కాని దేశ స్వాతంత్ర్యము లకు ప్రజాభ్యుదయమునకును సర్వదా సహాయ జేయుచుండును. గాంధీజీ భారతదేశమునకు ప్రమాదకరమైన వ్యక్తియేయైయుండిన ప్రపంచఖ్యాతి బడసియుండెడివాడా? సామ్రాజ్యవాదుల లోబర చుకొని యుండెడివాడా? అడవి జాతుల వారగు ఆఫ్రికనులకు పేమాన్నము దయ్యెడివాడా!

షౌకతలీగారు మహాత్ముడు హిందూ మహమ్మదీయులకు కలహము పెట్టుచుండుటయేగాక మహమ్మదీయులు తమలో తాము కలహించునట్లు చేయుచున్నాడని గూడ భయపడుచున్నారు. కాని ఇప్పుడు మతాభిమానమునే ప్రధానముగా నుంచుకొని హిందువులతో కించిత్సంబంధమును నుంచుకొననని నుడువు మౌలానాగారి వంటి దేశభక్తుల వలననే నిట్టి సంప్రాప్తించ నవకాశమేర్పడు లేదు.

ఇది కలహములను పెంచు సమయము కాదు. హిందూ మహమ్మదీయులు లేకమై దేశ స్వాతంత్ర్యమునకు పోరాడవలసిన తరుణము. కనుక షౌకతలీ ముస్లిం నాయకులు సరియగు మార్గమును విడి న్యాయమగు హక్కులను పొందుటకై ప్రయత్నించుట శ్రేయస్కరము.

మైసూరులో శారదాశాసనము

బ్రిటిషు ఇండియా శారదాశాసనము బోలిన వివాహ శాసనమును సర్ పుట్టణ్ణ చెట్టిగారు మైసూరు శాసనసభలో ప్రవేశపెట్టిరి. ప్రజాభిప్రాయము కొరకు ప్రభుత్వము వారు మరలుగ దీనిని ప్రకటించిరి.

ఈ బిల్లు ప్రకారము "బిడ్డ" యనగా ౧౪ సం॥ యెండ్లకు లోబడినవారు. ౧౪ సం॥ యెండ్లకు లోబడిన బాలిక యగుచున్నది. ౧౪ సం॥ యెండ్లకు పైబడి ౧౮ యెండ్లకు లోబడిన బాలుడు ౧౪ సం॥ యెండ్లకు లోబడిన బాలికను పెండ్లిచేసికొనుచో ౧౦౦౦ వరకు జరిమానా విధింపబడవచ్చును. ౧౮ సం॥ యెండ్లకు పైబడిన పురుషుడు ౧౪ సం॥ యెండ్లకు లోబడిన బాలికను పెండ్లిచేసికొనునో ౧ నెల వఱకైనను, రు ౧౦౦౦ వరకు జరిమానా గాని రెండును గాని విధింపబడవచ్చును.

౧౪ సం॥ యెండ్లకు పైబడియు ౧౮ యెండ్లకు లోబడిన బాలికల విషయములో మాత్రము తల్లిదండ్రులు గాని సంరక్షకులు గాని తమ మండలమందలి ప్రధానమైన కోర్టునకు తెలుపుకొని పరిస్థితులను వివరించి కోర్టువారి అనుమతి పొంది వివాహము జరుపవచ్చును.

భూములను రైతుల కిప్పించు ప్రయత్నము

గాంధీ మహాత్ముడు [illegible] జాను కమిషనరుగారితో సంభాషించెను. కయిరా సూరతు జిల్లాలలో వివరముగా బడిన భూములను మరల రైతుల కిప్పించుటగూర్చియే సంభాషణలు జరిగినవని తెలియుచున్నది.

మద్రాసు ముస్లిం సమితి తీర్మానము

మద్రాసు ముస్లింసమితివారు జమాలు మహమ్మదు సాహెబు యాజమాన్యమున ఈ నెల ౧౨ వ తేదిన సమావేశమై కాంగ్రెసుతో ముసల్మానులు సఖ్యపడవలెనని తీర్మానించిరి [illegible] ముస్లిం [illegible] విరసించిరి.

వరవిక్రియ నిరోధకచట్టము

బరోడా సంస్థానమునందెవరు వరశుల్కమును పుచ్చుకొనగూడదు, అనగా వరవిక్రయమును చేయగూడదు. [illegible] వరుడు గాని ఆతని సంరక్షకుడు గాని పెద్దవు, బంధువుల నడిగి వారికి అక్కరలు విడిచినగాని ౫౦౦ రూపాయలు జుర్మానా గాని రెండును గాని విధింపబడును" అను చట్టమును బరోడా శాసనసభలో నవపాదించెదరని బొంబాయి గెజెటు అధ్యక్షునకు తెలియజేసిరి.

స్థానిక వార్తలు

కర్పోగ్డిరి పన్ను. సిక్కు గురుద్వారము

[illegible] నున్న సిక్కు గురుద్వారమునకు ముందు ఫలంగ విప్పుచేతి వస్తువులపై కరోడ్గిరి పన్ను తీసికొనుచుండెను కాని గురుద్వారము జాగీరుల అదాయమునుండియు, ఇతర విధముల నుండియు తెప్పించు వస్తువులపై పన్ను తీసికొనవలదనియు నా లేదా యీ చర్చ బయలుదేరెను ఈ నిధినుండి తెప్పించు వస్తువులపై యాడు కరోడ్గిరి పన్ను తీసికొన రాదని ఇప్పుడాజ్ఞాపింపబడినది.

ప్రాథమిక పాఠశాల

గౌలిగూడెము వంగలి కిష్టయ్య [illegible] నివేక ప్రాథమిక పాఠశాలకు గొప్ప భవనము నిర్మింపబడుచున్నదని తెలియుచున్నది (ఎస్. ఎల్.)

రౌండుటేబిలు మహాసభ గూర్చి బహిరంగ సభ

రౌండు టేబిలు మహాసభ [illegible] రాష్ట్రీయుల గూర్చి చర్చించుటకై ఎల్లుండి సభ జరుపుటకు హైదరాబాదు సిటీ రిఫారం అసోసియేషన్ పక్షమున నగర రక్షక శాఖవారికి దరఖాస్తు పెట్టుకొనబడెను కాని ప్రస్తుత పరిస్థితుల దృష్ట్యా హైదరాబాదు [illegible] కాని, జిల్లాలలో కాని, ఇట్టిసభలు జరుపరాదని ఆజ్ఞాపించినట్లు తెలియుచున్నది (ఎ. ఎల్. ఎస్.)

విదేశవస్త్ర బహిష్కరణము

సోమవారము నాడు సికింద్రాబాదు [illegible] కి విస్తరించి, మార్కెట్టు బజారునందలి విదేశవస్త్ర దుకాణముల వద్ద పికెటింగు చేయబడినది.

సికింద్రాబాదునందు పికెటింగు ప్రయోగము కల్లు సారాయి దుకాణముల వద్ద అనివార్యముగా జరుగుచున్నది. పంపుకుగోల్డు కర్మశ్రీవారు ప్రత్యేకముగా మద్యపానమునిషేధ సభలను గావించుకొనుచున్నారు. మాల మాదిగలు కులకట్టుల నేర్పాటు చేసుకొనుచున్నారు (ఎ. ఎల్. ప్రెస్)

పు. అంజయ్య గుప్తగారిని సన్మానించుట

పికెటింగునకు సహాయము చేసినందుకై హైదరాబాదు పోలీసు వారు, సికింద్రాబాదు రైల్వే అడిటు ఆఫీసు వారికి శ్రీ పులిగిళ్ల అంజయ్య గుప్తగారిని పంపివేయుమని నొక్కి [illegible] వ్రాసినందున శ్రీ గుప్తగారిని ఆఫీసువారు పంపివేసిరని తెలియుచున్నది.

ఫోటోలను లాగుకొనుట

లాల్ దర్వాజా యొద్ద ఇటీవల హనుమజ్జయంతి యుత్సవము జరుపబడెను. ఆ సందర్భమున కొందరు [illegible] మహాత్మా గాంధి, భగత్సింగుల చిత్రపటములను పంచగా వాటిని పోలీసువారలు లాగుకొనిరి. మరు నటించిన [illegible] పాల్గొన కొందరిని పిలిచి, పోలీసు అధికారి మందలించిరని తెలియుచున్నది.

ప్రభాత ఫేరీ

రెసిడెన్సి బజారువద్ద [illegible] దినములనుండి ప్రభాత ఫేరీలు జరుగుచున్నవి. వాలంటీరులు ఫేరీసమయమున జాతీయ గీతములను పాడుచుందురు (ఎచ్. ఎల్. ఎస్.)

జలియన్ వాలా బాగు దినము

సోమవారము [౭—ఖుర్దాదు] నాటి సాయంత్రము ౫—౩౦ గంటలకు రెసిడెన్సి లోని హనుమాను గుడియందు జలియన్ వాలా బాగు దినము జరుపబడెను. అందు మహ్మదు [illegible] గారలు ప్రసంగించిరి.

భువనగిరి డివిజన్ ఆఫీసరు

శ్రీ మొయిన్ సాహెబ్ భువనగిరి డివిజన్ ఆఫీసరుగా పని [illegible] తాత్కాలికముగ నియమింపబడిరి.

మహా ఘనత వహించిన నిజాము రైల్వే ప్రకటన

౧౯౩౧ ఏప్రిల్ ౧౫ తేది బుధవారము నుండి హైదరాబాదు ఎచ్. జి. బొల్లారం మధ్య నడచు నెం. ౬౦, ౬౩ లోకలు బండ్లు (సబర్బన్ ట్రెయిన్సు) నిలిపి వేయబడును.

సి. టి. సీస్ ఆఫీసు. సికింద్రాబాదు ౧౩—౪—౧౯౩౧	(అనుమతిచే) ఎచ్. ఇ. విలియమ్సు చీఫ్ ట్రాన్సుపరింటెండెంటు

N·30-13

హైదరాబాదు సమాఖ్యయందు చేరునా?

నిజాంరాష్ట్ర ప్రతినిధివర్గపు అభిప్రాయము

పెద్ద సంస్థానములకు వాని వైశాల్యమును బట్టియు, జనసంఖ్యను బట్టియు ప్రాతినిధ్యమొసగవలయును. కొన్ని విషయములు చక్రవర్తికి సంబంధించియే యుండవలయును

తపాల, నాణెము, వడ్డుకొను వీలు లేదు. రైల్వే పై సమాఖ్య ప్రభుత్వమునకు సంపూర్ణ నిర్ణయాధికారము ఉండవలయును.

(౬ వ సంచిక తరువాయి)

దేశీయ సంస్థానాధీశ్వరులతోను సంస్థానముల ప్రతినిధులతోను సిమ్లాయందు జరిగిన వాద వివాదములలో తీర్మానింపబడిన సమాఖ్య స్థాపింపబడుటకు దృఢ సమ్మతము కలిగినందున, సర్ అక్బరు హైదరీగారు తమ సహచరులతో సంప్రదించి, వారు మరలి వచ్చినపుడు సమాఖ్య విధానమును సిద్ధపరచిరి. అందు సూచించిన విషయములలో ముఖ్యమైనవి క్రింద వివరింపబడుచున్నవి:—

(౧) సమాఖ్యయందు బ్రిటిషు ఇండియాయందలి రాష్ట్రములను, దేశీయ సంస్థానములను లేక సంస్థానముల సమూహములను చేర వచ్చును.

(౨) రక్షణ, పరదేశములతో సంబంధము, మొదలగు కొన్ని విషయములు ప్రస్తుతము సామ్రాజ్య ప్రభుత్వమునకే చెంది యుండవలయును.

(౩) మిగత విషయములన్నియును, సమాఖ్య కేంద్రమునకును, రాష్ట్రములకును, విభాగింపబడవలయును. సమాఖ్య ప్రభావీకరణకు నిజస్వరూపమొసగి సమాఖ్య విషయములు సాధ్యమైనంత కొలదిగా నుండవలయును.

(౪) సమాఖ్య విధానమునందు చేరుటకు పూర్వము, సంస్థానములకు ప్రాథమిక హక్కులుగా యునుపదారీ. తపాలా, కరెన్సీపైన సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్య మొసగవలయును.

(౫) సమాఖ్య శాసన సభ చిన్నదైనను, డైరెక్టు ఎన్నికలు లేనిదై, యుని కామరల్ గా నుండవలయును. కార్యనిర్వాహక శాఖలోని అధికారమునకు భంగము కలుగకుండ శాసన సభకు బాధ్యత వహించి యుండవలయును.

(౬) సంస్థానముల కన్నిటికి, శాసన సభయందును, కార్యనిర్వాహక సభయందును ప్రాతినిధ్య ముండవలయును.

(౭) పెద్ద సంస్థానములకు, వాని వైశాల్యమును బట్టియు, జనసంఖ్యను పరిగణించియు, ప్రాముఖ్యతను బట్టియు, ఎక్కువ ప్రాతినిధ్య ముండవలయును,

కొన్ని విషయములు సామ్రాజ్యమునకు ప్రత్యేకించబడినవిగా నున్న, శాసనసభయందు సామ్రాజ్య ప్రభుత్వమునకు ప్రాతినిధ్యముండవలయును.

ప్రతినిధివర్గము లండను నగరము చేరినదు మొదలు ఈ విధానముపై పునరాలోచన జరిగెను. ఆలోచన సలిపిరి. సర్ అక్బరు హైదరీగారు ప్రతినిధులతోను, ఆంగ్లేయ రాజకీయ వేత్తలతోను ఆలోచించి విదప హైదరాబాదు రాష్ట్రము పైన నిర్ణయింపబడిన విధానమునకు పూర్తి తోడ్పడగలదని సంపూర్ణముగ విశదీకరింపబడినది. ఈ విధానమునందలి భాగము సర్ అక్బర్ హైదరీగారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగిన సంస్థాన మంత్రుల సంఘముచే నామోదింపబడెను.

నవంబరు ౧౨ వ తేదీన శ్రీ జార్జి చక్రవర్తిగారిచే మహాసభ ప్రారంభింపబడెను. అందుకు ఉపసంఘములలో సర్ అక్బరు హైదరీగారు కర్తలై యుండిరి. తరుపరి అయిదు దినములు సంపూర్ణసభ జరిగెను. సమాఖ్యగూర్చి సంస్థానములు ఆలోచించెదమని సమ్మతించెను. అవసరమగు విషయముల నన్నిటిని విచారించుటకై ఉపసంఘములు తక్షణమే ఏర్పరుపబడెను. వీనిలో ముఖ్యమైన సమాఖ్య సంబంధములను విచారణసలుపు ఉపసంఘమునందు హైదరాబాదు ప్రతినిధిగూడ చేర్చుకొనబడెను

పత్రికలయందు ప్రకటింపబడిన సంపూర్ణ రిపోర్టువలన రెండు నెలలవరకు జరిగిన వ్యవహారమును, సమాఖ్య విధానము అన్ని పక్షముల ప్రతినిధులచే ఏకగ్రీవముగ నంగీకరింపబడిన విషయమును, తెలిసికొనుచున్నది. సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము గల భారతదేశము, సమాఖ్య విధానముపైననే ఆధారపడి యున్నదని, వాద వివాదముల వలన తెలియగలదు. కావుననే హైదరాబాదు ప్రతినిధ్యము సమాఖ్య సూత్రము నామోదించినది

సంపూర్ణ సభయందును, ఉపసంఘములయందును మహాఘనత వహించిన నిజాం ప్రభువుగారు సభాంతరమునందు నిర్ణయింపబడు సమాఖ్యయందు, చేరుదురని వాక్కొనుట తన యుద్దేశము కాదని సర్ అక్బరు హైదరీగారు వెల్లడించిరి కాని దేశీయ సంస్థానములకును, ముఖ్యముగా హైదరాబాదుకు సంబంధించిన ముఖ్య విషయములు ఏ విధముగ నిర్ణయింపబడునో దానిపై నాధారపడి యుండునని తెల్పిరి. హైదరాబాదునుండి కొన్ని ప్రశ్నలవలనె సంస్థానాధీశులే ప్రతినిధిగ కాడిల నందున ఇదమిద్ధముగా సమాఖ్యగూర్చి నిర్ణయింప వీలుకలుగలేదు.

స్థానిక పత్రికలు బాహాటముగా వెలిబుచ్చిన ప్రశ్నల వలన హైదరాబాదు సమాఖ్యయందు చేరినపుడు చేయవలసిన త్యాగముల విషయములో కొంత భీతి కలిగినట్లు తెలియుచున్నది. సమాఖ్య సంబంధ ఉపసంఘపు సభలు చాలవరకు పూర్వము వలెనే, అర్థిక త్యాగము చేయు వీలులేదు.

సమాఖ్యవిషయములుగ నున్నందు ప్రత్యేకముగా సుంకము, ఉప్పు, ఇనుపదారులు, నాణెము, పత్రికలు, వర్తకపు సంఘములు, సల్లమందు, రైల్వేలు వంటి ముఖ్యమైనవి. వీనిలో ఇనుపదారులు, వర్తకము నెల్లసుంకము మొదలగు కొన్ని విషయముల విధానము శాసన నిర్మాణము, సమాఖ్య ప్రభుత్వమునకు చెందియున్నను పరిపాలనాధికారము మాత్రము సంస్థానములకే యుండవలయును. తపాల నాణెములపై హైదరాబాదు నైజాంగారికి సర్వాధికారము కలిగియున్నారు గాన తగు నష్టము కలిగినను, వదులుకొను వీలులేదని అక్బరు హైదరీగారు తెల్పిరి. రైల్వే సమాఖ్యయందు చేర్పబడును కాని ఇప్పటికి కొంత స్వాతంత్ర్య అధికారము గలదో ఆలోచించవలసియున్నది. ఇంతవరకు సమాఖ్య చేయబడు విషయములపై నిదివరకే ఉండియా ప్రభుత్వమునకు సంపూర్ణాధికారము గలదు. ఈ విషయములయందు, కొన్ని సమయములందు దప్ప ఎల్లప్పుడు సంస్థానములతో నాలోచించకనే అమలు చేయబడుచున్నది. ముందు సమాఖ్యయందు చేరిన ప్రతి రాష్ట్రమునకును ఈ విధానమునందు కొంత వైశల్య నిర్ణయాధికార ముండగలదు. ఈ సమాఖ్యవలన హైదరాబాదు సంస్థానమునకును బ్రిటిషు గవర్నమెంటు వారికిని గల ఒడంబడికల విషయములో నేవిధముగ నుండునని ప్రశ్నింపబడెను. ఒడంబడికలు రెండు పక్షములవారి సమ్మతము లేనిదే మార్చ వీలులేదు. హైదరాబాదునకు వీనిని మార్చు ఇష్టము లేదని స్పష్టముగా విశదీకరించబడెను. సమాఖ్య శాసనసభయందు హైదరాబాదు ప్రతినిధు లెందరుండవలయునను విషయమింకను నిర్ణయింపబడలేదు. ప్రతినిధులనెట్లు నియమింపవలయునో లేక యెన్నుకొనవలయునో అను విషయము నిర్ణయము సంస్థానములకే వదలబడెను. సమాఖ్య ప్రభుత్వమునకు సంస్థానముల అంతరంగిక వ్యవహారములలో జోక్యము నుండరాదు. ఇదేవిధముగ సంస్థానములకు సమాఖ్య విషయములలో దప్ప బ్రిటిషు ఇండియాయొక్క ఇతరవిషయములలో అధికార ముండరాదు. బెరారు సమస్య ఆలోచనలో లేకపోలేదు.

సమాఖ్యయందెన్ని సంస్థానములు చేరునను విషయముగూడ కొన్ని యూహాపోహలకు కారణమయ్యెను ఈ విషయము ఆయా సంస్థానముల యొక్క నిర్ణయముపై నాధారపడియున్నది. అధికము పెద్దసంస్థానములు చేరుట కొప్పుకొనినను అఖిలభారత సమాఖ్య యేర్పడగలదు.

నిజాంరాష్ట్ర ప్రతినిధివర్గము సకు సెంటు జేమ్సు భవనము వెలుపలగూడ తగిన గౌరవము జరిగినది. సర్ అక్బరు హైదరీగారు జార్జి సార్వభౌమునితో సహ భోజనము చేసిరి. హైదరాబాదు ఇండియా మార్కెటికి ప్రధానమంత్రికిని విందొసగబడెను.

ప్రతినిధి వర్గమునకు సమాఖ్య విషయముల గూర్చి ఆలోచించిన దేశముల రాయబారులతో సంప్రదింపులు సర్ అక్బరు హైదరీగారు ఉపన్యాసములొసంగిరి. కాని, మహాసభయందలి కార్యక్రమము పూర్తియైన పిమ్మట వారు పూర్వమువలెనే హైదరాబాదు చేరినారు.

స్వదేశ వస్తు ప్రోత్సాహము

(శ్రీ శేషాద్రి రమణ కవులు శతావధానులు)

ద్వితీయాంధ్ర సభలో స్వదేశీయ వస్తువులను ప్రోత్సాహము చేయవలెనని తీర్మానము జయప్రదముగా నెరవేర్చవలసిన బాధ్యత రాష్ట్రీయులగు సందరు ప్రజలయందే గాక ముఖ్యము రాష్ట్రీయాంధ్రుల యందే గలదు. కారణమేమన? ఈ తీర్మానము ఆంధ్ర సభలో జరిగినది. ఆంధ్రులు ప్రతిపాదించినది. అందుచే ఆంధ్రులీ తీర్మానమును స్వయముగా ఆచరణములోనికి దెచ్చినచో రాష్ట్రీయుల కందఱును గణ్యముగా నెర్పిన వారగుదురు. అట్లు గాదు కార్మికుల యాకృతి లోపమును గూడ బాలనటుల దీర్చిన వారగుదురు,

రాష్ట్రీయ ప్రముఖులు స్వదేశజములగు వస్తువుల నభిమానించుటలేదు. మెదకు మండలమునందును, ఓరుగల్లు మండలమునను, మహబూబునగరు మండలమునను కోగితము విరివిగా తయారు చేయువారు గలరు. పత్రికలవారైనను ఈ కాగితముల విరివిగా నుపయోగించి పడిపోవనున్న యీ పరిశ్రమను నిలువబెట్టు చున్నారు. దొరతనము వారు కొపడిలను స్వల్పముగా ఈ కాగితముల నుపయోగించుచున్నారు. గద్వాల, వనపర్తి, దోమకొండ మున్నగు సంస్థానాధీశ్వరులు, పింగళి వేంకటరామారెడ్డి గారు, సిద్దంశెట్టి వారు మొదలగు కత్తేదారులు గూడ ఈ కాగితముల పరిశ్రమను పోషించుట యత్యావసరము. విదేశపు కాగితముల వలె విలువములగు దేశీయములగు కాగితములు లభించుచున్నవి. మెదకు మండలములో దయారగు కాగితములు ఆంధ్ర మహాసభకు వెళ్లినపుడు నేను కొన్ని మాదిరికి సంపాదించితిమి. అవి చూడలేని వారలలో ధావళ్యమునందును విదేశపు కాగితముతో పోటీ చేయదగినవిగ నుండెను. ఈ కాగితముల పయి నిజాము రాష్ట్ర ప్రకటన ముద్రింపబడియుండెను. నిత్యోపాము ప్రదర్శించి వెలుగు ఎప్పుడైన సఫలము కానున్నదో. నేను తెచ్చిన మాదిరి స్వదేశీ కాగితముల పరిశీలనము కై వందింపి శ్రీ దేశభక్త వామనరావుగారు పత్రికలు వ్రాసికొను కాగితములుగ నుపయోగించుకొనుటకు గొన్ని కొనియున్నారు. ప్రజలీ వృత్తిని నిలువబెట్టి యుంటేతో యీ పనివారు చాల లోకమాట ఉపకరింపగలరు. కాగితముల కార్యాగారమునకు బంపినచో ఇంక గొన్ని మెలకువలు గ్రహింపగలుగుదురు. రాష్ట్రీయ ప్రముఖులీ వృత్తిని నిలువబెట్టుట యత్యావసరము.

తక్కిన తాలుకాలయందే గాక నిజాము రాష్ట్రమునందంతటను వృత్తివిద్యలు సజీవముగ నున్నవి. జనసామాన్యము దాపు అభిమానముచే నవి కొన యూపిరిలో నున్నవి. వెండి బర్తి యిత్తడి వంగపనులు అమోఘములు. దృఢతరములు, రాంపలు, నెమిళ్లు మున్నగు చిత్తరువుల లోహముతో జేయువరు. అవి తాంబూల పేటికలుగ నుపయోగింతురు. వీరలు చేయు అడకత్తుల పూజాపాత్రములు చిత్రరచనము ప్రశంసాపాత్రములు. కాని యుధికారుల యొత్తిడి కతన వెట్టి చేయజాలక పలువురు వృత్తినిగూడ విరమించుచున్నారని విని సంతాపము నొందితిమి. చాళుక్యులకు, కాకతీయులకు, వెలమవారికి, రెడ్డిగారికి, యవన ప్రభులకు అమోఘములు సృజించి యొసంగిన కమ్మరుల కుటుంబములు వృత్తి విద్యల గోల్పోయి చేతికిని పనిముట్టు చేయుచున్నారు. వీరలు చేయు బల్లెములు, మడతకత్తులు, చేకత్తులు, కఱకత్తులు బాణములు తుపాకులు దృఢతరములే గాక మిగుల స్వల్పమూల్యములకును గూడ లభించును. బాగులపయిని జేయు పనితనము, తీగాల చిత్రములు ప్రత్యేక ప్రశంసాపాత్రములు. ఈ వృత్తినిగూడ దేశీయులభిమానించుట యత్యావసరము.

కోనాపురము ప్రాంతములలో జేయు కొమ్ముల పరిశ్రమ ప్రశంసనీయమైనది. కొమ్ముల నాల్చి మెలుగుపెట్టి అచటి హీనజాతులు చేతికఱ్ఱలు, కత్తిపిడులు, కలములు, ఒరివెలు గుండీలు, పక్షులు బొమ్మలు చేయుచున్నారు. ఆంధ్రజనమును దృఢమునందును విదేశ వస్తువుల స్థానము నాక్రమించుచున్నది. దూరదేశ వాసులు పలువురు కోనాపురము కొమ్ము సామానులకొఱకు మాకు వ్రాయుచున్నారు. చేతఱ్ఱల ప్రశస్తి ప్రత్యేక ప్రశంసనీయము. లోన ఇనుపచువ్వవిమున్ని చక్కని పిడితో కోదాడులో చేయబడు కఱ్ఱ ఒక పురుషాంతము వఱకు మెఱుగు వీడి పోక నిలువయుండునని వినుట సత్యము. ఈ పరిశ్రమ చేయువారికి ప్రోత్సాహము పెట్టి యడ్డు రాకున్నచో పోలీసులు కొంగ పక్షుల కొమ్ములు వాడుచుంటిరని అభియోగములు పెట్టుచో ఈ వృత్తి మిగుల నభివృద్ధిలోనికి వచ్చెడి. ఆచిరకాలమున నల్లగొండ మండలమందంతటను ఈ వృత్తి పరిపరి వ్యాపించినది. పరిశ్రమ చేయు మగవానికి అట దానికి దినమునకు రు ౦-౬-౦ మొదలు రు ౦-౭-౦ వఱకు కూలి గిట్టు చారంభించెను. దీనితో బాటు వృత్తులు నుద్వేగల పరిశ్రమ నభివృద్ధి పొంది పెట్టెగా పని చేయించువారి సంఖ్య హెచ్చుగుటచే కూలి గిట్టకుండెను. ఈ వృత్తి చేయువారు తెలగాల దేశము పాయి కూలివాలతో బ్రతుకుచున్నారు. వేజనాడలో యింట్లు కూలిక మోయువారి ప్రభావ వృత్తిలో వేరు గాంచినవారు పలువురున్నారు. ఒండెకి లేక పనిముట్లు నూగున కొట్టుకొనుటచే వృత్తిని విలువ బెట్టుకొనజాల కున్నారు.

ఇక ఖాది పరిశ్రమను గూర్చి కొంచెము చెప్పవలసి యున్నది. నిజాము రాష్ట్రమున హీనజాతులకు కార్మికులకు గూడ గుడ్డ కఱువు, సారెవాండ్రకు కూలి చాల స్వల్పము. అసువాండ్రకు వచుకూలి చాల స్వల్పతరము. పనిలేని గొల్లలలో అర్థ పేరు గింజల నిచ్చిన అనోక రాత్రములు పని చేయుదురు. దినమునకు రు ౦-౬-౦ కూలి గిట్టునటుల జూపించిన సారెయుతడు నేతపనిలో నుండగలడు. మాదిగల కుటుంబాలు గూడ ఈ రాష్ట్రమున నేతపనిలో నేర్పరులు. మాది ధరి చెక్కి ౦ టముల వెల చాల అందుచే నేత పరిశ్రమయే గాక ఖాది పరిశ్రమగూడ ఈ రాష్ట్రమున సజీవముగ నున్నది. పూర్వ సంప్రదాయానుసారముగ నేత్లు కొయ్యల బెరడుల నగరులతో రంగులు చేయువారు గలరు. అద్దకము పనిలో నేర్పరులు గలరు. అందుచే ఇతర స్థలములలో రు ౧-౦-౦ వెలకు చిక్కు ఖాది వస్త్రము తిమ్మాపురము తయారైనది. రు ౦-౧౦-౦ కే చిక్కుచున్నది. బట్టలో మోసములేదు. నేతలో టక్కరితన ముండదు. పాదుల యమాయిక జీవనమునకిది యాదర్శముగా నుండును. ఈ వృత్తి ప్రకృతి రాజకీయ పరిస్థితుల యొడల ఘానభూతిగల యీ పదిమందియో దక్కను దాపుగా రాష్ట్రీయు లభిమానించుట లేదనియే చెప్పవచ్చును. తయారగు వస్త్రము పరస్థలముల కెగుమతి యగుచున్నది. ఈ మధ్య కాలమున అర్థిక లోప మేర్పడుటచే ఎచటి వస్త్ర మచటనే నిలువ యుండి పోయినది. కీని రాష్ట్రీయ ప్రముఖులు సహకార పద్ధతితో గొని వినియోగము చేయించుట యత్యావసరమని మా తలంపు.

ఆంధ్రసభలో దేశీయ వస్తువుల సభిమానింప వలయునని తీర్మానింపబడినది. ఈ తీర్మానము నాచరణమునకు దెచ్చి రాష్ట్రీయ ప్రముఖులు వృత్తి విద్యల నాదరింప బ్రార్థితులు.

సెకోసెల్ మెషీన్

సైక్లోస్టైలు మిషన్ గ్రంథాలయముల నోటీసులు మున్నగు పనులకును, స్కూళ్లకును ఇష్టేహార్లు రూబ్కారీ వైగైరాలకును, చాల యుపయోగపడును. తెనుగు, ఉర్దూ, ఇంగ్లీషు వ్రాసే మంచికలములుగల మంచి మెషీన్ సామానులతో గూడ మావద్ద కలవు. వలయువారు వివరములకు ఈ క్రింది విలాసమునకు వ్రాయుడు.

మేనేజరు
గోలకొండ పత్రిక
దక్షిణ హైద్రాబాదు

జమీందారు సంఘము

మహబూబ్ ఆబాద్

మాదిరాజు నాగభూషణరావు గారు

నేడు ప్రపంచము దినదినము నూతన గతుల అభివృద్ధికై బరువిడుచున్నవి. ఈ యభివృద్ధి వ్యక్తి పరముగను సమిష్టి పరముగను జరుగుచున్నది మానవ కల్యాణమునకై గావింపబడు నీ వివిధ యత్నములలో ప్రపంచ మనేక పరిణామములకు లోనగుచున్నవి. పూర్వ వాసనలు, పూర్వాచారములు, పూర్వాభిమానములు, అంతరించుచున్నవి. ఈ మధ్యకాలమున ప్రబలిన ప్రత్యేకాభిమానములు, న్యూనాధిక్యతా భేదములు, అధికార కాంక్ష మున్నగునవి నిప్పుచే కాగిన జలకణములు అన్యోన్యాకర్షణమునుగోల్పోయి యావిరియై రూప నాశనమును బొందినటుల విశ్వమానవ మహా సముద్రమును రూపము లేకుండ చేసివైచినవి. నేడు ప్రత్యేకత్వములు, అధికృతలు, అంతరించి సాంఘిక జీవనము సర్వ సమత్వము, మానవ సేవ అను నీ మహా మంత్రములు జపింపబడుచున్నవి.

సంఘశక్తి గుర్తింపబడుచున్నది. ఎవరికి వారు తమ అభివృద్ధికై ప్రయత్నించుట కంటె సాంఘికముగా యత్నించుట సులభమని గ్రహించిరి. వివిధ సంఘములు తమ యభివృద్ధికై యత్నించి విజయమును బొందుచున్నవి.

ఈ రాజ్యమునగల జమీందారు లన్యోన్య వైమనస్యములతో, కలహములతో, దురాచారములతో నానాటికి బలహీనులయి కృశించుచున్నారు. వివిధ సంఘములు సర్వతోముఖముగా నభివృద్ధి నొందుచుండ «బట్టిగట్టు రామలింగనివహ» జమీందారు సంఘము మాత్ర మెంతకాల మిట్లుండగలదు? కాలప్రవాహమున కెదురీదగలదు? ఈ యభిప్రాయములు కొందఱు మహాశయుల హృదయములలో మొలకలెత్తి సంప్రదింపులతో కాలము గడచిపోయెను. గత సంవత్సరము అప్పటికప్పుడు సమావేశమైన కొందఱు పెద్దలతో మ. రా. శ్రీ జన్నారెడ్డి వేంకటరెడ్డి దేశముఖుగారి యధ్యక్షతక్రింద హనుమకొండయందొక సభ జరుపబడి వరంగలు మండల జమీందారు సంఘము స్థాపింపబడెను.

«జమీందారు» అను పదమున జనసామాన్యము గ్రహించు సంపన్నులు ప్రబలులునగు భూస్వాములు మాత్రమేగాక వ్యాపకార్థమున భూమితో సంబంధముగల ప్రతిమానవుడని నిర్వచనము గావింపబడినది.

ప్రతి తాలూకాయందును తిరిగి సంఘములు నెలకొల్పవలెనని నిశ్చయింపబడెను. ఈ పనిచేయుటకై కొందఱు పెద్దలు కోరబడిరి కాని ఎట్టి కార్యమును ఎంచదగినది జరుగకున్నను కాలము మాత్ర మొకటికొకటి నిరీక్షించిక గడచిపోయెను.

నాటికి నేడుగా చ ౨౬-౩-౩౦ తారీఖు రాత్రి యీ తాలూకా ముఖ్యస్థానము అగు మహబూబు ఆబాదునందు మహారాజశ్రీ జన్నారెడ్డి వేంకటరెడ్డిగారి యధ్యక్షతక్రింద ఈ సంఘ సమావేశము జరిగి తాలూకాసంఘము స్థాపింపబడినది. ప్రస్తుతము సంఘోద్దేశముల నిర్వహించుటకు కార్యనిర్వాహక వర్గమును ఎన్నుకొనిరి.

తాలూకాయందు తిరిగి సభ్యులను చేర్చుటకు పలుకుబడిగల కొందరు మహాశయులు నిర్ణయింపబడిరి.

సంఘముయొక్క చిత్తు నిబంధనలను తయారుచేసి చ ౫ ఖుర్దాదు సన్న ౧౩౪౦ ఫ తారీఖున సమావేశమగు కార్యాలోచన సభయందు జరుపుటకు మ. రా. శ్రీ కొండపల్లి గోపాలరావుగారు (వకీలు) దయతో నంగీకరించిరి.

ఈ సంఘమునకును, ఇచ్చటగల ఆంధ్ర గ్రంథాలయమునకును తాలూకా ముఖ్యస్థానమున గృహాభావమును లేని కొఱతదీర్చుటకై మ. రా. వేంకటరెడ్డిగారు తమ స్వంత వ్యయములతో యింటిని కట్టించి యిచ్చుటకును, తత్పర్యంతము ఒకయింటిని అద్దెకుదీసికొని వారే యిచ్చుటకుగాను వాగ్దాన మొనరించి సభికుల కృతజ్ఞతా వందనములకు పాత్రులయిరి. అంతట సభ ముగింపబడెను.

ఎట్టి యాందోళనము, సంచలనము, అభివృద్ధి లేకయున్న నిజాం రాష్ట్ర ప్రజా సముదాయమున నూతనోత్తేజము గలుగుచున్నదనియును మ. రా. జన్నారెడ్డి వేంకటరెడ్డిగారివంటివారుకూడ విశాలభావ ప్రేరితులై ప్రజాహితైక తత్పరులగుచున్నారనియును తెల్పుటకు సంతసమగుచున్నది. ఈసంఘము రాష్ట్రమునకును ప్రజలకును సేవజేసి మానవ కల్యాణమునకై యత్నించు సంస్థలలో నొకటియై చెందిన వృద్ధినందునట్లు అనుగ్రహించుగాకయని యీశ్వరుని ప్రార్థించుచున్నాను.

సత్తెనపల్లి

(స్వకీయ విలేఖరి)

జాతీయ వారము

సత్తెనపల్లి ఏప్రెల్ ౯ — జాతీయవార ప్రారంభమగు ఏప్రిల్ ౬ వ తేదీనాడు ఉదయము మోతీలాల్ చౌకునుండి నగర సంకీర్తనము పట్టణము నందంతటను జయజయ ధ్వానములతోడను జాతీయ పతాకముల తోడను తిరిగి సుమారు ౧౧ గంటలకు చౌకికి చేరిరి. అచట శ్రీయుత సామలకంటి మృత్యుంజయ రావుగారు జాతీయ పతాకమును స్థాపించిరి.

బహిరంగ సభ

నాటి సాయంత్రము శ్రీయుత డాక్టరు భృగుబండ మృత్యుంజయ రావుగారి అధ్యక్షతను బహిరంగ సభ యొకటి జరుపబడెను స్త్రీ పురుషులు అన్ని మతముల వారు సభను అలంకరించిరి. సభయందు శ్రీయుతులు బొడ్డపాటి సుబ్బారావు సామలకంటి మృత్యుంజయరావు, కొండముది రామకృష్ణరావు వావిలాల వేంకటరామ శర్మ, వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్యగార్లు జాతీయవాదమును గురించి ప్రసంగించిరి. అధ్యక్షుల అంత్యోపన్యాసముతో సభ ముగింపబడెను.

ఖద్దరు అమ్మకము

ఈ జాతీయవారమున కాంగ్రెసువారు ఏర్పరచిన విధముగ ఖద్దరు అమ్మకము జరుగుచున్నది, ఒక ముఠా సత్తెనపల్లిలోను ప్రచార మొనర్చుచున్నది. శ్రీయుతులు బొడ్డపాటి సుబ్బారావు సామలకంటి మృత్యుంజయ రావుగార్లు గల యొక ముఠా పెదకూరపాడు తదితర పరిసర గ్రామముల తోను అమ్ముచున్నారు అమ్మకములు కొలది అభివృద్ధి కరముగ నున్నవి.

రాజకీయ ఖైదీల అస్వస్థత

కొంత పుట్ట జేయిలునుండి విడుదల ఆయివచ్చిన శ్రీయుత వావిలాల వేంకటరామ శర్మగారు యిచటికి వచ్చి మలేరియా వ్యాధిచే పీడింపబడు చున్నారు కొంత స్వస్థత గలుగుటచే నాడుపవ్యసింప గలిగిరి. వీరి కిచటజ్వరము తగుల లేదుగాని యిచటికి వచ్చిన వెంటనే ప్రారంభమాయెను.

REG NO N 45

Reg. No. M. 2185

గోలకొండపత్రిక
సుల్తాను బజారు హైదరాబాదు దక్కన్.

సంవత్సరము చందా

	రు. ౭—౦ ౦
అర్ధ ,,	౩ -౮—౦
విడి పత్రిక	౦—౦—౪

Printed and published by G. Ramakrishna Reddy at the Golakonda Powr Press, Hyderabad. Editor K. Balakrishna Reddy